

Gémesi Géza:

A POST-TRUTH TÁRSADALOM¹, MINT A HIBRID HADVISELÉS KOGNITÍV MŰVELETI TERE

DOI: 10.35926/HSZ.2026.5.3

ÖSSZEFOGLALÓ: A 21. század biztonsági környezetének egyik meghatározó jellemzője, hogy a konfliktusok egyre inkább átterjednek a társadalmi percepció, a nyilvánosság és a digitális információs tér szintjére. A közösségi média térnyerése, az algoritmus-vezérelt tartalomselektció, a véleménybuborékok kialakulása és a társadalmi bizalom eróziója olyan információs környezetet hozott létre, amelyet a szakirodalom a „post-truth” korszakaként ír le. Jelen tanulmány azt vizsgálja, hogy ez a megváltozott közeg miként növeli a modern társadalmak sérülékenységet a hibrid hadviselés dezinformációs és narratívabefolyásoló műveleteivel szemben. Az elemzés rámutat, hogy a kortárs hibrid hadviselés egyik legfontosabb műveleti tere a társadalom kollektív értelmezési kerete, bizalmi szerkezete és valóságészlelési mechanizmusa. A tanulmány következtetése szerint a társadalmi reziliencia, a médiatudatosság és a kognitív védelem fejlesztése a jövő biztonságpolitikai és honvédelmi stratégiáinak kulcselemévé válik.

KULCSSZAVAK: post-truth, hibrid hadviselés, dezinformáció, információs műveletek, társadalmi reziliencia, kognitív védelem

A SZERZŐRŐL:

Dr. Gémesi Géza alezredes, PhD-hallgató (NKE Hadtudományi Doktori Iskola) (ORCID: 0009-0006-6903-3937; MTMT: 10089255)

BEVEZETÉS

A 21. század konfliktusai egyre kevésbé szűkíthetők le a klasszikus katonai műveletek terére. A kortárs hibrid fenyegetések lényege éppen az, hogy nyílt és fedett, katonai és nem katonai eszközöket kombinálva a célszázadok „rendszerszintű sebezhetőségeit” veszik célba; a szövetségi biztonsági gondolkodás pedig ma már kifejezetten úgy írja le az információs fenyegetéseket, mint szándékos, ártalmas, manipulatív és összehangolt tevékenységeket, amelyek zavarkeltésre, megosztásmélyítésre és a társadalmak destabilizálására irányulnak. Ebből következik, hogy a hibrid hadviselés egyik kulcsfontosságú tere nem pusztán az infrastruktúra vagy a kibertér, hanem maga a társadalmi valóságérzékelés és a közös jelentésképzés rendszere.²

Ebben az összefüggésben a post-truth korszak nem csupán kommunikációelméleti fogalom, hanem biztonságpolitikai kategória is. A fogalom klasszikus meghatározása szerint olyan helyzeteket jelöl, amelyekben az objektív tények kevésbé befolyásolják a közvéleményt, mint

¹ A post-truth (magyarul „igazság utáni” vagy „posztigazság”) társadalom egy olyan társadalmi és politikai állapotot jelöl, amelyben az objektív tényeknek és a tudományos érveknek kisebb hatása van a közvélemény formálására, mint a személyes meggyőződéseknek, a hiedelmeknek és az érzelmekre ható üzeneteknek.

² Hybrid Threats.

az érzelmi hatások és a személyes meggyőződések; a szakirodalom újabb része pedig egyre inkább „episztémikus válságként” írja le e folyamatot, vagyis a közös tudásalapok, a hiteles autoritások és a racionális nyilvános mérlegelés meggyengüléseként. Ha a közös igazság-minimum erodálódik, akkor a társadalom nemcsak félrevezethetőbbé, hanem szerkezetileg sérülékenyebbé is válik a külső befolyásolási műveletekkel szemben.³

A tanulmány alapállítása az, hogy a *post-truth* korszak nem egyszerűen kísérőjelensége a hibrid hadviselésnek, hanem annak társadalmi háttere és befogadó közege. A hibrid befolyásolás sikeréhez ugyanis nem szükséges, hogy a támadó fél mindenkit ugyanarról a hamis állításról győzzön meg; gyakran elegendő az is, ha megrendíti a hitet abban, hogy egyáltalán létezik közös, ellenőrizhető valóság. A kognitív hadviselésről szóló NATO-anyagok éppen ezért nem véletlenül hangsúlyozzák, hogy a cél nemcsak az, mit gondolnak az emberek, hanem az is, hogyan gondolkodnak, és hogyan cselekszenek.⁴

SZAKIRODALMI HÁTTÉR

A témáról szóló szakirodalom négy nagy mezőből áll össze. Az első a politikafilozófiai és demokrácielméleti irodalom, amely a *post-truth* jelenséget az igazsághoz, a tudáshoz és a nyilvános deliberációhoz kötődő normák gyengüléseként értelmezi. A második a pszichológiai és viselkedéstudományi kutatás, amely azt vizsgálja, miért fogékonyak az emberek a félrevezető tartalmakra, és milyen szerepe van ebben a megerősítési torzításnak, az identitásvédő megismerésnek vagy az ismétlés hatásának. A harmadik a média- és platformkutatás, amely a hírterjesztés platformizációját, az algoritmikus szelekciót és a forrásazonosítás gyengülését elemzi. A negyedik a biztonságpolitikai irodalom, amely a társadalmi kogníció és a közbizalom megrendítését a hibrid és a kognitív hadviselés központi elemének tekinti.⁵

A szakirodalom egyik fontos tanulsága, hogy az olyan közbeszédbeli fogalmakat, mint az „*echo chamber*” vagy a „*filter bubble*”⁶ empirikusan sokkal árnyaltabban kell kezelni, mint ahogy azok a politikai publicisztikában megjelennek. A Reuters Institute for the Study of Journalism irodalmi áttekintése szerint az online visszhangkamrák jóval kevésbé elterjedtek annál, mint ahogy azt általában feltételezik; a klasszikus értelemben vett *filter bubble* hipotézisre nem találtak egyértelmű bizonyítékot, a polarizáció és a médiarendszer kapcsolatáról pedig vegyes kép rajzolódik ki. Ugyanakkor ugyanebből a kutatási vonulattól az is következik, hogy az önszelekció, az elitkijelölések, valamint a kis, de rendkívül aktív közösségek meghatározó szerepet játszhatnak a viták tematizálásában és felfűtésében. Vagyis a probléma nem redukálható pusztán az algoritmusokra, de az algoritmikus infrastruktúra a pszichológiai és a társadalmi hajlamosító tényezőkkel együtt mégis rendszer-szintű kockázatot hoz létre.⁷

A magyar és az összehasonlító kutatások is azt mutatják, hogy a médiához és a közintézményekhez fűződő bizalom összefügg a dezinformációval szembeni ellenálló képességgel. Egy reprezentatív magyar mintán végzett vizsgálat szerint az álhírek és a valós hírek megkülönböztetését a pártszimpátia, az analitikus gondolkodás és a digitálismédia-műveltség

³ 'Post-truth' Is... 2016.

⁴ Countering Cognitive... 2021.

⁵ Hoggan-Klouber – Hoggan 2026, 3–19.

⁶ A magyar közbeszédben leginkább a „visszhangkamra” és a „véleménybuborék” szavak felelnek meg a két kifejezésnek.

⁷ Arguedas et al. 2022.

egyaránt befolyásolja, miközben a forrás kiemelése önmagában nem feltétlenül elegendő védőfaktor. A legújabb, 46 országon végzett longitudinális elemzés pedig arra jutott, hogy a hírekbe vetett bizalom jobban csökkent azokban a médiakörnyezetekben, ahol visszaszorult a televíziós hírhasználat, viszont nagyobb szerephez jutott a közösségi médián keresztüli hírfogyasztás. Ez már közvetlenül kapcsolja össze a médiarendszer szerkezeti változásait a társadalmi reziliencia kérdésével.⁸

KUTATÁSI KÉRDÉS, HIPOTÉZIS ÉS VIZSGÁLATI MÓDSZEREK

Kutatási kérdés. Milyen mechanizmusokon keresztül alakítja a *post-truth* információs környezet a társadalmi sebezhetőséget oly módon, hogy az kedvező feltételeket teremtsen a hibrid hadviselés dezinformációs, narratívaformáló és kognitív műveletei számára?

Hipotézis. Minél inkább az érzelemvezérelt befogadás, a kognitív torzításokkal felerősített szelektív információfeldolgozás, a platformalapú tartalomközvetítés és az intézményi bizalom eróziója strukturálja a nyilvánosságot, annál nagyobb a valószínűsége annak, hogy a társadalom fragmentált értelmezési keretei külső szereplők számára is kihasználhatóvá válnak, valamint a hibrid befolyásolási műveletek kisebb költséggel, de nagyobb hatással fejthetők ki. *A vizsgálat módszere:* integratív szakirodalmi áttekintés és kvalitatív dokumentumelemzés. A tanulmány nyílt hozzáférésű, lektorált tudományos publikációkat, nemzetközi kutatóintézeti jelentéseket és biztonságpolitikai-intézményi dokumentumokat vet össze. A forrásanyagot a „*post-truth*”, „*misinformation*”, „*trust*”, „*polarization*”, „*platformization*”, „*cognitive warfare*” és „*hybrid threats*” kulscifejezések mentén szerveztem, majd az eredményeket a jelzett négy tematika dimenziója szerint szintetizáltam. A módszertani cél nem statisztikai oksági bizonyítás, hanem fogalmi és mechanizmusalapú magyarázó modell felépítése, amely a társadalmi, pszichológiai és biztonságpolitikai irodalmat közös elemzési keretbe rendezi.

A POST-TRUTH JELENSÉG JELLEMZŐI ÉS TÁRSADALMI KÖVETKEZMÉNYEI

A post-truth korszak elsődleges sajátossága nem az, hogy a hamis állítások „legyőzik” a valóságot, hanem az, hogy az igazság társadalmi tekintélye meggyengül. A viták középpontjába ilyenkor nem az ellenőrzött tények, hanem az identitásokhoz illeszkedő narratívák, az érzelmileg telített értelmezések és a személyes tapasztalatként megélt „autentikusság” kerülnek. A post-truth ezért nem pusztán információs zavar, hanem az episztemikus rend átalakulása: a társadalom tagjai egyre kevésbé közös forrásokból és közös ellenőrzési szabályok alapján alakítják ki valóságképüket. Ez a nyilvánosságot fogékonyabbá teszi a stratégiai manipulációra, mert a támadó félnek elég a közös mérce legitimitását megingatnia.⁹

A szakirodalom a post-truth politikai működésmódjában több visszatérő mintázatot azonosít. Ilyen a párhuzamos ellennarratívák gyártása, a kritikus hangok és hiteles ellenőrző intézmények delegitimálása, valamint a nyilvánvaló tények ismételt tagadása. Ezek a technikák együtt olyan kollektív „gaslighting”¹⁰ hatást hozhatnak létre, amely nem egyszerűen

⁸ Faragó et al. 2023.

⁹ 'Post-truth' Is... 2016: i. m.

¹⁰ A „gaslighting” olyan manipulatív kommunikációs technika, amelynek célja, hogy a célcsoportot elbizonytalanítsa saját valóságérzékelésében, kétségbe vonassa a tények megbízhatóságát, valamint meggyengítse a hiteles információforrásokba vetett bizalmát.

tévedésbe ejt, hanem aláássa az állampolgárok saját ítélőképességébe és a közös ellenőrzési mechanizmusokba vetett bizalmát. A következmény nemcsak a félretájékoztatottság, hanem a tartós bizonytalanság, a cinizmus és a politikai cselekvőképesség gyengülése.¹¹

Ez a jelenség biztonságpolitikai nézőpontból azért meghatározó, mert a hibrid hadviselés pontosan ezeket a repedéseket használja ki. A kognitív hadviselésről szóló NATO-anyagok hangsúlyozzák, hogy a cél a kétely elültetése, az egymással versengő narratívák szaporítása, a közvélemény polarizálása és adott esetben a társadalmi csoportok radikalizálása. Kritikus megállapítás az is, hogy ehhez nem mindig szükséges kifejezett hamisítás: valódi, de szelektíven tálalt, kontextusából kiragadott vagy időzítésében manipulált információ is elegendő lehet a bizalom megrendítésére. A post-truth közeg ezért ideális működési tér a hibrid befolyás számára, mert a nyersanyagot – a figyelmet, az érzelmeket, a gyanakvást és az identitáskötöttséget – már eleve biztosítja.¹²

KOGNITÍV TORZÍTÁSOK, INFORMÁCIÓS BUBORÉKOK ÉS ALGORITMIKUS SZELEKCIÓ

A dezinformáció sikerének társadalomlélektani alapja, hogy az emberek nem laboratóriumi körülmények között, hanem gyors, heurisztikus és identitásuktól motivált módon dolgozzák fel a híreket. A szakirodalom kiemeli a megerősítési torzítást, az identitásvédő megismerést és az úgynevezett „myside bias” jelenségét: a befogadók hajlamosabbak elfogadni azokat az állításokat, amelyek illeszkednek előzetes világnézetükhöz, és szigorúbban mérni azokat, amelyek ellentétesek vele. A félretájékoztatással kapcsolatos újabb kutatások ezért egyre kevésbé tekintik elegendő magyarázatnak a pusztán „figyelmetlenséget”; a politikai identitás és a csoporthoz tartozás motivációs ereje sok esetben erősebb magyarázó változónak bizonyul.¹³

Különösen fontos az ismétlés hatása. Az illuzórikus igazsághatásról szóló áttekintések szerint a korábban már látott állítások igazabbnak tűnnek, egyszerűen azért, mert ismerősebbek és könnyebben feldolgozhatók. Kísérleti eredmények azt is kimutatták, hogy már egyetlen korábbi expozíció is növelheti a félrevezető állítás megosztásának esélyét, mégpedig úgy, hogy az ismétlés növeli a vélt pontosságot. Ezzel párhuzamosan a nagy platformokon terjedő hamis hírek a klasszikus kutatás szerint messzebbre, gyorsabban, mélyebbre és szélesebb körben jutnak el, mint az igaz állítások; a megtévesztő tartalmak sikerét pedig tovább növelhetik az érzelmileg túlfűtött megfogalmazások, az imitált hitelességi jegyek és a társas megerősítést sugalló jelzések.¹⁴

Ugyanakkor az információs buborékok kérdését nem célszerű leegyszerűsíteni. A széles körben hivatkozott szakirodalmi áttekintések nem találtak egyértelmű bizonyítékot arra, hogy a „filter bubble” jelensége minden felhasználót egyformán érintő, általános állapot volna. Több korai platformkutatás arra a következtetésre jutott, hogy az információs környezet beszűkülésében sokszor nem elsősorban az algoritmusok, hanem maguknak a felhasználóknak a tudatos vagy ösztönös választásai játszanak döntő szerepet: az emberek hajlamosak olyan forrásokat követni, amelyek megerősítik saját nézeteiket, miközben elkerülik az ellentétes álláspontokat. Emellett egyes vizsgálatok arra is rámutattak, hogy a keresőmotorok bizonyos esetekben akár növelhetik is a felhasználók által elért információforrások sokszínűségét.

¹¹ Rietdijk 2024, 229–245.

¹² Countering Cognitive... 2021: i. m.

¹³ Linden 2022, 460–467.

¹⁴ Udry–Barber 2024.

Mindez azonban nem jelenti azt, hogy a jelenség veszélytelen lenne. A digitális platformokon kialakuló online közösségekben a hasonló véleményű felhasználók egymás tartalmait erősítve könnyen felerősíthetik a pletykák, álhírek vagy manipulatív narratívák terjedését. Ehhez hozzájárul az is, hogy a platformok működési logikája jellemzően azokra a tartalmakra épít, amelyek figyelmet keltenek, érzelmeket váltanak ki, és reakcióra ösztönöznek. Emiatt a szenzációs, felháborító vagy félelmet keltő üzenetek gyakran jóval nagyobb láthatóságot kapnak, mint a kiegyensúlyozott, tényyszerű információk. A fő veszély tehát nem feltétlenül az, hogy a felhasználók teljesen elzáródnak más nézőpontoktól, hanem az, hogy bizonyos narratívák a valós súlyukhoz képest aránytalanul hangsúlyossá válnak, ezáltal torzítva a valóság társadalmi érzékelését.¹⁵

A magyar kontextus ebből a szempontból különösen figyelemre méltó, mivel a hazai társadalmi és politikai környezet számos olyan sajátosságot mutat, amelyek kedvezhetnek a félrevezető vagy manipulatív információk befogadásának. Faragó Lilla, Krekó Péter és Orosz Gábor arra a következtetésre jutottak, hogy a valós és a hamis hírek közötti különbségtétel képességét jelentős mértékben befolyásolja az egyén politikai-ideológiai kötődése, analitikus gondolkodásmódja, valamint digitálismédia-műveltsége. A kutatás egyik fontos megállapítása volt, hogy a válaszadók hajlamosabbak voltak hitelesnek tekinteni azokat a tartalmakat, amelyek összhangban álltak előzetes világnézeti meggyőződésükkel, még akkor is, ha azok tényyszerűen pontatlanok vagy kifejezetten hamisak voltak. Ez azt mutatja, hogy a dezinformáció befogadását nem pusztán az információ objektív tartalma, hanem annak identitáserősítő vagy megerősítő funkciója is alakítja.

A vizsgálat arra is rámutatott, hogy az analitikus gondolkodás – vagyis az információk tudatos, reflexív és kritikai értékelésének képessége – erős védőfaktorként jelenik meg a félretájékoztatással szemben. Ezzel szemben sérülékenyebbek lehetnek a manipulatív narratívákkal szemben azok, akik gyors, intuitív vagy érzelmi alapú információfeldolgozásra hajlamosak. Különösen tanulságos eredmény, hogy a forrás megjelölése vagy látható kiemelése önmagában nem bizonyult elegendőnek a hamis tartalmak felismerésének javítására. Másképpen fogalmazva: nem elég azt közölni a befogadóval, hogy egy hír honnan származik; azt is lehetővé kell tenni számára, hogy a tartalmat önállóan, kritikus módon értékelje.

Magyarországon ezt a problémát tovább súlyosbíthatja a közélet fokozott politikai polarizációja, a médiarendszer fragmentáltsága, valamint az, hogy a társadalmi viták sok esetben erősen identitásalapú keretben zajlanak. Ilyen környezetben az információ gyakran nem mint objektív tény, hanem mint politikai vagy kulturális állásfoglalás jelenik meg. Ennek következtében a dezinformáció elleni védekezés sem redukálható technikai megoldásokra – például figyelmeztető címkékre, algoritmikus szűrésre vagy tényellenőrző jelölésekre –, hanem mélyebb társadalmi reziliencia, a kritikai gondolkodás fejlesztése, valamint a digitális médiatudatosság tudatos erősítése válik szükségessé. A magyar példa így jól szemlélteti, hogy a hibrid információs műveletekkel szembeni ellenálló képesség végső soron nem pusztán technológiai, hanem kognitív és társadalmi kérdés is.¹⁶

¹⁵ Arguedas et al. 2022: i. m.

¹⁶ Faragó et al. 2023: i. m.

TÁRSADALMI SEBEZHETŐSÉG, POLARIZÁCIÓ ÉS A BIZALOM VÁLSÁGA

A hibrid fenyegetések logikája szerint a legfontosabb célpont nem feltétlenül a fizikai infrastruktúra, hanem a társadalom kohéziója. A Hybrid CoE és a NATO kapcsolódó anyagai egyaránt azt hangsúlyozzák, hogy a rosszindulatú külső szereplők identitáskérdéseket, meglévő sérelmeket, egyenlőtlenségeket és politikai törésvonalakat használnak fel arra, hogy éket verjenek társadalmi csoportok közé. A társadalmi sebezhetőség ebből a szempontból nem pusztán gyengeség, hanem kihasználható szerkezeti állapot: minél gyengébb a horizontális bizalom a polgárok között és a vertikális bizalom az intézmények iránt, annál kisebb a társadalmi önvédelem kapacitása.¹⁷

A polarizációt ezért nem szűkíthetjük le pusztá véleménykülönbségre. A legújabb kutatások az affektív polarizációt – vagyis a másik politikai táborral szembeni ellenszenvet és bizalmatlanságot – az online információterjedés egyik szervező elvének tekintik. Ilyen helyzetben az ellenfél nem tévedő partnerként, hanem morálisan fenyegető csoportként jelenik meg, ami tovább csökkenti az egymást keresztező információk befogadási esélyét. Nem véletlen, hogy az uniós intézményi felmérések a dezinformációt már nem egyszerű médiapiaci problémaként, hanem kifejezetten demokráciakockázatként kezelik: az Európai Bizottság szerint az európaiak nagy többsége a gyorsan terjedő dezinformációt a demokrácia súlyos problémájának tartja, míg az Európai Parlament közlése szerint az állampolgárok 81%-a úgy véli, hogy a valóságot félreábrázoló vagy hamis információ káros a demokráciára nézve.¹⁸

A bizalom válsága különösen fontos közvetítő tényező. Az OECD 2024-es bizalomfelmérése a növekvő polarizációt és a dezinformációval telített információs környezetet a demokratikus kormányzás központi kihívásai között azonosítja. Ezzel összhangban a 46 országot vizsgáló longitudinális médiakutatás arra jutott, hogy ott erősebb a hírekbe vetett bizalom csökkenése, ahol a médiarendszer egyre kevésbé szerveződik a televíziós hírfogyasztás köré, és egyre inkább a közösségi médiás hírhasználat strukturálja. Másképpen fogalmazva: a bizalom megrendülése nem független a médiakörnyezet szerkezeti átalakulásától, hanem részben annak következménye.¹⁹

Fontos azonban, hogy a bizalomválság nem azonos a teljes hiszékenységgel. A 67 kísérleti tanulmányt összegző friss metaanalízis szerint az emberek összességében képesek megkülönböztetni a valós és a hamis híreket, sőt inkább a szkepticizmus irányába tévednek, nem a kritikátlan elfogadás felé. Ez a megállapítás azért lényeges, mert rámutat: a post-truth környezetben a stratégiai cél sokszor nem egyetlen hazugság „eladása”, hanem a túlzott gyanakvás, az általános szkepszis és az állandó bizonytalanság légkörének fenntartása. A platformokon navigáló, alacsony bizalmú közönségek ráadásul gyakran gyors mentális rövidítések – cím, hangnem, vizuális jegyek, társas jelzések, platformspecifikus benyomások – alapján döntenek arról, minek higgyenek. Ilyen közegben a narratívaműveletek célja a bizalom aprólékos szétmarása.²⁰

¹⁷ Hedling 2025.

¹⁸ Lerman et al. 2024.

¹⁹ OECD Survey... 2024.

²⁰ Pfänder–Altay 2025, 688–699.

MÉDIAFOGYASZTÁSI SZOKÁSOK VÁLTOZÁSA ÉS A DIGITÁLIS PLATFORMOK SZEREPE

A mai hírkörnyezetet a platformizáció, a „distributed discovery”²¹ és a formátumváltás egy-szerre alakítja át. A globális trendeket figyelő jelentések szerint a hagyományos, közvetlen hírforráshasználat súlya mérséklődik, miközben nő a közösségi és a videóplatformokon keresztüli hírfogyasztás szerepe. A 2024-es Reuters-jelentés szerint a rövid hírvideókat a válaszadók 66%-a éri el heti gyakorisággal, az online hírekkel kapcsolatban pedig 59% aggódik amiatt, hogy mi igaz, és mi hamis a digitális térben; eközben az online hírekért fizetők aránya a vizsgált gazdagabb országok körében 17%, az általános hírbizalom pedig 40% körül stabilizálódott. A 2025-ös jelentés már gyorsuló elmozdulásról beszél a közösségi és a videóplatformok, valamint az alternatív alkotói ökoszisztéma irányába, és külön kiemeli a generatív MI-alapú hozzáférési módok megjelenését a fiatalabb korosztályokban.²²

A digitális platformok szerepe nem merül ki abban, hogy „új csatornát” kínálnak a hírekhez. A platformalapú hírterjedés átalakítja a forrásfelismerést, a hitelességi támpontokat és a szerkesztőségi kapuőrzés logikáját is. A kutatások szerint a felhasználók sokkal nagyobb valószínűséggel tudják helyesen azonosítani a hírt előállító márkát, ha közvetlenül érkeznek a tartalomhoz, mint ha keresőn vagy közösségi felületen keresztül találkoznak vele. Ezzel párhuzamosan a platformokon megjelenő hírekkel szemben erősebb a szkepszis, mint a „hírek általában” kategóriájával szemben, miközben a felhasználók a platformokat magukat sokszor pozitívan értékelik. Ez a kettősség különösen kedvez a hibrid befolyásnak: a forrási felelősség elmosódik, de az ingerbevonás és a terjedési sebesség magas marad.²³

A változás másik lényegi eleme az influenszeres és alkotói közeg politikai hírszerepének erősödése. A Pew Research Center 2024-es vizsgálata szerint az amerikai felnőttek 21%-a, a 18–29 éveseknek pedig 37%-a állította, hogy rendszeresen hírinfluenszerektől is tájékozódik; a mintában szereplő influenszerek 77%-ának nem volt sem jelenlegi, sem korábbi kötődése hírintézményhez. A UNESCO 2024-es felmérése ezzel párhuzamosan azt találta, hogy a digitálistartalom-készítők 62%-a nem végez szisztematikus tényellenőrzést megosztás előtt, jóllehet 73%-uk szeretne ilyen képzést kapni. A Reuters 2025-ös, alkotókról szóló kutatása pedig arra mutat rá, hogy a híralkotók és az influenszerek sok országban már a hírrendszer befolyásos szereplői, különösen ott, ahol a közösségi és a videós hírhasználat eleve erős. Ez a folyamat a hagyományos újságírás, a véleményvezérség és a propaganda közötti határokat is elmoshatja.²⁴

A jelenség magyar szempontból is kiemelten releváns. A 2024-es Reuters Digital News Report összefoglalói szerint Magyarország Görögországgal együtt a legalacsonyabb általános hírbizalmi szintű országok közé tartozott 23%-os értékkel, miközben a digitális jelenlét és a közösségi-média-használat a lakosság döntő részét eléri. Ez azért bír különös jelentőséggel, mert alacsony bizalmú, erősen digitalizált környezetben a hibrid műveleteknek kisebb küszöböt kell átlépniük ahhoz, hogy a társadalmi gyanakvást politikai vagy biztonsági destabilizációvá alakítsák.²⁵

²¹ A „distributed discovery” (osztott felfedezés) egy olyan hálózati eljárás, amelyben a rendszerelemek (például eszközök, szolgáltatások vagy adatok) központi szerver nélkül, egymással közvetlenül kommunikálva (peer-to-peer módon) térképezik fel és azonosítják egymást a hálózaton. Ez növeli a rendszer hibatűrését és rugalmasságát, mivel nincs egyetlen központi pont, amelynek meghibásodása leállítaná a teljes keresési folyamatot.

²² Newman et al. 2024.

²³ Kalogeropoulos et al. 2019, 583–601.

²⁴ Stocking et al. 2024.

²⁵ Reuters Institute... 2024.

KÖVETKEZTETÉSEK

A tanulmány elemzése alapján a post-truth korszak nem pusztán a modern nyilvánosság egyik mellékhatása, hanem a hibrid hadviselés társadalmi előfeltétele. Ahol a közös valóságérzékelés meggyengül, ahol az identitáshoz kötött értelmezések felülírják az ellenőrzött tényeket, ahol a platformok a figyelmet és az affektív reakciókat jutalmaznak, valamint ahol az intézményi bizalom tartósan alacsony, ott a külső információs beavatkozás nem idegen testként, hanem a meglévő társadalmi dinamika gyorsítójaként működik. A hibrid hadviselés innen nézve nem egyszerűen médiamanipuláció, hanem a társadalmi kohézió és a közös ítélőképesség ellen irányuló műveletsor.²⁶

Ebből az is következik, hogy a védekezés nem lehet kizárólag technikai. A társadalmi reziliencia építése médiaműveltséget, kognitív védelmet, hiteles és következetes intézményi kommunikációt, a közérdekű újságírás megerősítését és a digitális platformok felelősségének érdemi újragondolását kívánja meg. A „whole-of-society” megközelítés – amelyet a hibrid fenyegetésekkel foglalkozó európai és atlanti dokumentumok hangsúlyoznak –, valójában azt is jelenti, hogy a honvédelmi és a nemzetbiztonsági gondolkodásnak ma már számolnia kell a nyilvánosság minőségével, a bizalom állapotával és az epiztemikus infrastruktúra ellenálló képességével. A jövő konfliktusaiban a társadalom nem egyszerűen a hadszíntér mögötti háttér, hanem maga is művelési tér.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Arguedas, Amy Ross et al.: *Echo Chambers, Filter Bubbles and Polarisation: A Literature Review*. Reuters Institute for the Study of Journalism, 2022. 01. 19. <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/echo-chambers-filter-bubbles-and-polarisation-literature-review> (Letöltés időpontja: 2026. 04. 25.)
- Countering Cognitive Warfare: Awareness and Resilience*. NATO Review, 2021. 05. 20. <https://archives.nato.int/nato-review-countering-cognitive-warfare-awareness-and-resilience> (Letöltés időpontja: 2026. 04. 21.)
- Faragó Lilla et al.: *Hungarian, Lazy, and Biased: The Role of Analytic Thinking and Partisanship in Fake News Discernment on a Hungarian Representative Sample*. Scientific Reports, Vol. 13, 2023, Article 178. <https://doi.org/10.1038/s41598-022-26724-8> (Letöltés időpontja: 2026. 04. 21.)
- Hedling, Elsa: *Social Identities and Democratic Vulnerabilities: Learning from Examples of Targeted Disinformation*. Hybrid CoE Paper 24, 2025. 04. <https://www.hybridcoe.fi/publications/social-identities-and-democratic-vulnerabilities-learning-from-examples-of-targeted-disinformation/> (Letöltés időpontja: 2026. 04. 26.)
- Hoggan-Kloubert, Tetyana – Hoggan, Chad: *Post-Truth as an Epistemic Crisis: The Need for Rationality, Autonomy, and Pluralism*. Adult Education Quarterly, Vol. 73, no. 1, 2023, 3–19. <https://doi.org/10.1177/07417136221080424> (Letöltés időpontja: 2026. 04. 26.)
- Hybrid Threats*. European Centre of Excellence for Countering Hybrid Threats (Hybrid CoE). <https://www.hybridcoe.fi/hybrid-threats/> (Letöltés időpontja: 2026. 04. 21.)

²⁶ NATO's Approach... 2024.

- Kalogeropoulos, Antonis et al.: *News Brand Attribution in Distributed Environments: Do People Know Where They Get Their News?* New Media & Society, Vol. 21, Issue 3, 2018. 09. 28., 583–601. <https://doi.org/10.1177/1461444818801313> (Letöltés időpontja: 2026. 04. 26.)
- Lerman, Kristina et al.: *Affective Polarization and Dynamics of Information Spread in Online Networks*. npj Complexity, Vol. 1, 2024, Article 8. <https://doi.org/10.1038/s44260-024-00008-w> (Letöltés időpontja: 2026. 04. 23.)
- Linden, Sander van der: *Misinformation: Susceptibility, Spread, and Interventions to Immunize the Public*. Nature Medicine, Vol. 28, 2022. 03. 10., 460–467. <https://doi.org/10.1038/s41591-022-01713-6> (Letöltés időpontja: 2026. 04. 22.)
- *NATO's Approach to Counter Information Threats: Public Summary*. NATO, 2024. 10. 18. <https://www.nato.int/en/about-us/official-texts-and-resources/official-texts/2024/10/18/natos-approach-to-counter-information-threats> (Letöltés időpontja: 2026. 04. 21.)
- Newman, Nic et al.: *Reuters Institute Digital News Report 2024*. Reuters Institute for the Study of Journalism, 2024. 06. <https://users.ox.ac.uk/~polf0572/publication/digital-news-report-2024/> (Letöltés időpontja: 2026. 04. 23.)
- *OECD Survey on Drivers of Trust in Public Institutions – 2024 Results: Building Trust in a Complex Policy Environment*. OECD Publishing, 2024. 07. 10. <https://doi.org/10.1787/9a20554b-en> (Letöltés időpontja: 2026. 04. 23.)
- Pfänder, Jan – Altay, Sacha: *Spotting False News and Doubting True News: A Systematic Review and Meta-analysis of News Judgements*. Nature Human Behaviour, Vol. 9, 2025, 688–699. <https://doi.org/10.1038/s41562-024-02086-1> (Letöltés időpontja: 2026. 04. 26.)
- 'Post-truth' Is Oxford Dictionaries' Word of 2016. DW, 2016. 11. 16. <https://www.dw.com/en/post-truth-is-oxford-dictionaries-word-of-2016/a-36408645> (Letöltés időpontja: 2026. 04. 20.)
- *Reuters Institute Digital News Report 2024*. The Communication Initiative Network, 2024. 06. 17. <https://www.polio.cominit.com/content/reuters-institute-digital-news-report-2024> (Letöltés időpontja: 2026. 04. 24.)
- Rietdijk, Natascha: *Post-truth Politics and Collective Gaslighting*. Episteme, Vol. 21, 2024. 03. 229–245. <https://doi.org/10.1017/epi.2021.24> (Letöltés időpontja: 2026. 04. 21.)
- Stocking, Galen et al.: *America's News Influencers: The Creators and Consumers in the World of News and Information on Social Media*. Pew Research Center, 2024. 11. 18. <https://www.pewresearch.org/journalism/2024/11/18/americas-news-influencers/> (Letöltés időpontja: 2026. 04. 26.)
- Udra, Jessica – Barber, Sarah J.: *The Illusory Truth Effect: A Review of How Repetition Increases Belief in Misinformation*. Current Opinion in Psychology, Vol. 56, 2024. 04., Article 101736. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2023.101736> (Letöltés időpontja: 2026. 04. 25.)